

ANNE-BABA TUTUMLARI VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ ANNE- BABA TUTUMU

- Çocuğun hiçbir davranışına sınırlama getirmeyen,
- Hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörü ile karşılayan,
- Çocuğa sınırsız hak ve özgürlükler tanıyan anne babalardır.
- Bu anne baba tutumunda;
- Hiçbir zaman kesin kuralları belirtilmez.
- Çocuğun her istediğini yerine getirmek için büyük çaba harcanır.
- Aile çocuğun merkezindedir. Çocuk anne babayı yönetir.
- Anne babalar sadece çok büyük bir problem olduğunda sert çıkışlarda bulunur, gözdağı verir.
- Olumsuz durumlarda bazen yaptırım uygularlar, ama çocuğa nedenini açıklamazlar.

Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Yapısına Etkisi

- Bu anne baba tutumu ile yetişen çocuk;
- Her istediğinin istediği an, başkası tarafından yapılmasına alışır; kural ve sınır tanımaz.
- Her istediği hemen yapıldığından, duygu, istek ve dürtülerini denetlemeyi, sabır göstermeyi öğrenemez.
- Doyumsuz bir kişilik yapısı edinebilir.
- Deddiği olmayınca aşırı öfke duygusu yaşar.
- Kuralıslığa alışır, kuralları olan ortamlara uyum sağlamakta zorlanır.
- Bencil, sorumsuz, kırılgan, her dediğinin anında olmasını isteyen, sabırsız, şımarık, anti sosyal, kurallara uymayan bir kişilik geliştirebilirler.
- Sosyal ortama girdiklerinde ve her dediklerinin olmadığını gördüklerinde hayal kırıklığına uğrar, kendi kabuklarına çekilebilir ya da agresif olabilirler.

AŞIRI KORUYUCU ANNE-BABA TUTUMU

- Anne babanın aşırı derecede koruyucu tutumu, çocuğunu gereğinden fazla kontrol etmesi ve koruması anlamına gelir.
- Anneler babalara göre daha koruyucudur.
- Genellikle anne babaların yaşlılık döneminde dünyaya gelen çocuklar, en küçük çocuklar, bir evin tek kızı ya da oğlu olan çocuklar, fizik olarak kardeşlerinden daha güzel ya da başarılı çocuklar... daha çok korunur.

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Yapısına Etkisi

- Çocuğunu aşırı sevgi ve ilgiye boğan, aşırı koruyan bu aileler çocuğun yapması gereken her şeyi, çocuğun yerine yaparlar.
- Bu nedenle çocuk girişim yeteneğinden yoksun, sormadan bir şey yapamayan, kendi başına karar vermekten aciz, bağımlı bir kişilik yapısı geliştirir.
- Bu tutumla yetişen çocukların bazıları utangaç ve çekingen bir kişilik geliştirir.
- Bazıları ise inatçı, aşırı otoriter, etrafındaki kişilerin haklarını, isteklerini dikkate almayan, onları kullanan, sorumsuz, şımarık bir kişilik geliştirebilir. Sosyal becerileri zayıftır.

AŞIRI OTORİTER VE REDDEDİCİ ANNE-BABA TUTUMU

- Bu anne baba tutumunda çocuğa aşırı baskı ve disiplin uygulanır.
- Çocuğa uyulması zor kuralları konur; çocuğun bu kurallara koşulsuz itaat etmesi istenir.
- Çocuğun görüş ve düşüncelerini açıklamasına, benliğini ortaya koymasına izin verilmez; bağımsız bir kişilik geliştirmesi, bireyselleşmesi desteklenmez.
- Bu tutuma sahip anne babalar, eğitimde cezayı ön planda tutarlar ve verdikleri cezalar suçla orantısızdır.
- Çocukları ile iletişimi oldukça yetersiz, soğuk ve serttir.
- **Aşırı Otoriter ve Reddedici Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Yapısına Etkisi**
- Anne babasından korkar. Bu nedenle kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekinir, edilgen ve uysal olabilir. Fakat içten içe anne babaya karşı düşmanlık besler, eline bir fırsat geçtiğinde ya da kendini güçlü hissettiğinde olumsuz davranışları sergileyebilir.
- “Gizli karşı koyma” davranışı gösterebilir. Örneğin anne babası sürekli ders çalışmasını istiyorsa ve baskı yapıyorsa, çocuk ders çalışmaz.
- Yardım duygusundan uzak, sinirli, inatçı, hırçın, uyumsuz, kendine ya da başkalarına karşı saldırgan davranışlar gösteren biri olabilir.
- Pasif, utangaç, ürkek, çekingen, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen bir kişilik yapısı geliştirebilir.
- Kendisine iyi davrananlara şüphe ile bakar, toplumdan iyice uzaklaşırlar.

MÜKEMMELİYETÇİ ANNE-BABA TUTUMU

- Mükemmeliyetçi anne babalar, çocuklarının gösterdiği başarıyı yeterli bulmayan, çocuklarından hep daha fazlasını bekleyen anne babalardır.
- Çocuklarının diğer çocuklardan daha başarılı olmasını isterler, çocukları bekledikleri düzeyde başarı gösteremezse kapasitesinden şüphe duyarlar. Bu anne babalar çocuklarını sık sık başka çocuklarla kıyaslar, çocuğun yaptığı şeylerde hep kusur bulurlar. Çocuklarını başarıları oranında severler.

Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri:

- Aşırı hırslı, atak, başarısız, çekingen ve yaşam sevincinden yoksun bir kişilik geliştirebilir.
- Her işte en iyi ve en üstün olmak ister. Fakat istediği seviyeyi yakalamayınca hayal kırıklığına uğrar ve çalışmayı tamamiyle bırakabilir.
- Anne babalar aşırı kaygılarını çocuğa yansıtır. Aşırı kaygı ise çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler.

TUTARSIZ ANNE-BABA TUTUMU

- Anne ve babanın çocuk eğitiminde birbirinden farklı tutumlar sergilemesi ya da her birinin zamana, yere ya da duruma göre değişen farklı tutumlar sergilemesidir.
- Tutarsız anne baba tutumunda kuralların ne zaman, nerede uygulanacağı belirli değildir.
- Anne babanın tutumu, o günkü ruh haline bağlıdır; aşırı hoşgörümlü tutum ile aşırı otoriter tutum arasında gidip gelmektedir.

Tutarsız Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Yapısına Etkisi

- Hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış olduğunu öğrenemez
- Doğru olanı yapmak yerine, “Ne yaparsam cezadan kurtulurum?” diye düşünür. Bu çocukta saldırgan ve olumsuz davranışların değiştirilmesi kolay değildir.
- Kendini kanıtlamak ve dikkatleri üzerine çekmek için, ürkek, yumuşak huylu, söz dinleyen ya da kendi benliğini ve bağımsızlığını göstermek için kavgacı, sinirli bir çocuk olabilir.
- Zamanla çevresindeki insanlara güvenmeyen, her şeyden şüphelenen, kararsız bir kişilik yapısı geliştirebilir.

• İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE -BABA TUTUMU

Bu tip anne baba tutumlarında anne baba çocuğa karşı ilgisiz, sevgisiz ve boş vermiş bir tutum sergilemektedirler. Anne babalar çocuğun ne yaptığı, nerde olduğu ile ilgilenmez ve çocuğun çevrelerinde bulunmasından rahatsızlık duyan bir davranış içinde bulunurlar. Çocuk, anne babasının ilgisini çekmek için onların farklı davranışlar sergiler. Bu tutum çocuğun duygu, istek ve dürtülerini denetleyebilme yeteneğinin gelişimini olumsuz yönde etkiler, vurucu ve kırıncı agresif davranışların artmasına neden olur. Kişi anne babada bulamadığı sevgi ve ilgiyi dışarıda arama davranışı gösterebilmektedir. Eşyalara, hayvanlara ve çevresine zarar verme eğilimine genelde bu tutumu sergileyen ailelerin çocuklarında görülmektedir

*****KABUL EDİCİ, GÜVEN VERİCİ, DEMOKRATİK ANNE BABA TUTUMU*****

- Sevgi, saygı, huzur, güven ve şeffaflık olan bu ailede, çocuk tüm yönleriyle kabul edilir.
- Anne baba davranışları ile çocuğa uygun birer modeldir. Çocuğa yol gösterir, alternatif sunar, alacağı kararlar konusunda serbest bırakır, seçim çocuğa aittir.
- Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir ve bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Çocuğa kuralların mantıklı açıklaması yapılır
- Aileyi ilgilendiren kararlar birlikte alınır.
- Anne baba birbirlerine ve çocuklarına karşı olan duygularında net ve açıktır.
- İletişimde sen dili yerine ben dili kullanılır. Ve beklentiler net olarak ifade edilir. (Sen çok dağınıksın yerine ; Odanı toparlamaman beni üzdü. Odanı toparlamamı beklerdim. Gibi)

Kabul Edici, Güven Verici, Demokratik Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Anne babanın tutarlı ve kararlı tutumu çocuğun kendisine ve çevresindekilere güven duygusunu geliştirir.
- Kendi haklarını savunurken başkalarının haklarına da saygı duyar.
- Basit de olsa bu yaşlarda karar vermeye ve kendi başlarına iş yapmaya alışan çocuk, ileride rahatlıkla kendi adına kararlar alır.

COCUK HATA YAPTIĞINDA:

-Hataların, öğrenmek için fırsatlar yarattığını görmesi sağlanmalıdır. Tekrar denemeye teşvik edilmelidir.
-Hata eksik anlaşıldığı için yapıldı ise, bilmesi gerekenler yeniden açıklanmalı.
-Bağırmeden ve eleştirmeden, başarmaya çalıştığı şey üzerinde yoğunlaşması sağlanmalı.
-Bir dahaki sefere neyi farklı yapacağını sorulmalı. Farklı bir yaklaşımın olası sonuçlarını tahmin etmesi sağlanmalı ve düşüncelerine destek verilmeli.
-Çözüm bulma becerisine güvenilmeli. Yaklaşımını, stratejisini ya da hedeflerini tekrar görmesine yardımcı olunmalı ve bunu onun yerine başkası yapmamalıdır.
-Bağırmeden, suçlamadan, tehdit ve hakaret edilmeden yaklaşılmalı. Saygı görmek için mutlaka saygı gösterilmeli.
-Arkadaşlarıyla, akrabalarıyla, kardeşleriyle ya da herhangi bir kişi ile kesinlikle kıyaslanmamalıdır.

COCUK EĞİTİMİNDE:

“Çocuğa öğüt vermek yerine ona örnek olunmalı, yanlış davranışlar çocuğunuzun yanında sergilenmemelidir.

“Çocukla İLGİLENMELİ, ZAMAN ayırmalı, ayrılan zamanın bir bölümü onun istediği şeyleri birlikte yaparak geçirilmelidir.

“Çocuğun HATALARINA karşı sabırla yaklaşılmalı ve doğruları açıklayarak gösterilmelidir.

“Televizyon çocuk bakkıcısı gibi kullanılmamalıdır.

Her türlü programı çocuk izlememeli. Çocuğu yaşına ve gelişimine uygun programlar seçilmelidir. Tüm aile için Tv kanal sayısı azaltılmalı, gereksiz kanallar silinmeli.

“Çocukları eleştirmekten çok onları TAKDİR etmeyi anne baba olarak davranış haline getirilmeli. Doğru davranışlar takdir edildikçe pekişir ve tekrarlanır. Yanlışlarsa eleştirildikçe artar ve güvensizliği sebep olur.

“Çocukları kardeşleri ile ya da çevresindeki diğer bireylerle kıyaslanmamalı. Onunda başarılı olduğu tarafları olduğunu görmesini sağlanmalıdır.

“Çocuk anne babanın kitabıdır. Eğitim tepkiden ibarettir, çocuğa nasıl davranılırsa öyle tepki verir.

“Ona paylaşmayı öğretin ki sevmeyi öğrensin.

“Çocuklara kuralları açıklayın ve kuralların katı olmasına esnek olmasına dikkat edilmeli, hatalarına karşı HOŞGÖRÜYLE yaklaşılmalıdır.

ANNE BABA TUTUMLARI VE SONUÇLARI

BASKICI TUTUM

• Korku, çekinme, sorumsuzluk, isyan...

TAVİZKAR TUTUM

• Bencilik, sorumsuzluk, doyumsuzluk...

İLGİSİZ TUTUM

• Mutsuzluk, değersizlik, yetersizlik...

YETKİN TUTUM

• Öğrenme, düşünme, güven, sorumluluk alma, karşılıklı ve yakın ilişki...

SİZ HANGİ TUTUMU SERGİLİYORSUNUZ?

EŞE VE HALİL ERDOĞDU İLKOKULU REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ SERVİSİ

2014

Ahmet TURAN

Rehber Öğretmen/Psikoloji Danışman